

NATO on Afganistanis kaotanud ligi 1200 sõdurit, Eestist on langenud neli meie kaitseväelast, alles sel nädalal kaotasime veebel Allain Tikko. Kas need ohvrid pole liiga suured ja olukord Afganistanis liiga lootusetu, et seal jätkata?

Lüüa käega ja Afganistanist ära tulla – see tähendaks allaandmist. NATO ei anna alla.

Piirkonda tundvatest inimestest pole keegi algusest peale arvanud, et edu võiks kiiresti tulla. Tegemist on praegu alliansi olulisima ja kahtlemata ohtlikuma välisoperatsiooniga. Aga ka panused on suured, sest küsimus ei ole vaid ligi 30 aastat lakkamatult sõdinud Afganistani stabiilsuses, vaid see on osa regiooni – Afganistani ei saa näiteks kuidagi vaadelda lahus Pakistanist – ja maailma turvalisusest, äärmuste ja narkotransiidi ohjeldamisest.

Laiemalt vaadates võib öelda, et enda elanikele ja teistele riikidele ohutu Afganistan on eesmärgina niisama oluline nagu Põhja-Korea ja Iraani tuumaambitsioonide ohjeldamine.

Kas ja mida peaks NATO ja Eesti sealhulgas Afganistani-strateegias muutma?

Me kõik, pean silmas NATO-t, oleme seni olnud Afganistanis liiga sõjalise tegevuse kesksed. Ent selle maa hädade ja murede tegelikud põhjused tulenevad nõrgast riigivõimust, äärmiselt kehvast majandusseisust, sotsiaalsetest probleemidest, vahavast narkokasvatusest ja -ärist. Turvalisus on muidugi kõige selle kohal, varjates aga samavõrd olulisi probleeme.

Seega, NATO-l tuleb järjest põhjalikumalt hakata tegelema nurjunud riigi tegeliku üles ehitamisega, panustades sõjaliste operatsioonidega võrdselt tsiviilprojektidesse. Täpselt samal arvamusel on ka näiteks Ameerika Ühendriikide administratsiooni julgeolekunõunik James Jones, kellega rääkisin esmaspäeval Valges Majas enne kohtumist USA presidendi Barack Obamaga.

Eesti poliitikud ütlevad, et kui meie aitame Afganistanis NATO-t, siis NATO aitab kriisi korral meid. Usute te tõesti seda?

Jah, ja seda nägime kaks aastat tagasi. Olgu selle kinnituseks ka NATO küberkaitsekeskuse avamine Tallinnas.

Ühendriikide toetust oma liitlastele kordas president Obama meie esmaspäevasel kohtumisel. Ta ütles selgelt, et NATO artikkel 5 on jätkuvalt põhimõttelise tähtsusega ning ükskõik millise riigi julgeolekumurede arutamine ei saa toimuda teiste suveräänsete riiki huvide hinnaga.

Kuidas iseloomustada teie kohtumist president Barack Obamaga?

See oli varem põhimõtteliselt kokku lepitud kohtumine, mis ootas viimase hetkeni Valge Maja poolset kinnitust täpse aja osas. Kohtumine ise oli avatud, usalduslik, ühegi tabu-teemata. Me kõnelesime avameelselt probleemidest, mis on olulised Eesti ja Ühendriikide julgeolekule ja majandusele.

Kas vastab tõele, et Eesti president oli esimene Ida-Euroopa riigipea, kes kohtus president Obamaga Valges Majas?

President Obama on kohtunud varem kahe Kesk- ja Ida-Euroopa juhiga - Poola presidendi ja Tšehhi peaministriga, aga see leidis aset Prahhas, USA-EL tippkohtumisel.

USA võib ju tahta meid aidata, aga kas arvate, et NATO Euroopa-poolsed liikmed on samuti selleks kriisi korral valmis?

Meil pole ühtegi põhjust kahelda NATO Euroopa liikmete solidaarsuses.

Ütlesin ka Valges Majas, et meile on olulised kolm tugevust – tugev Euroopa, tugevad Ameerika Ühendriigid ja tugev Atlandi-ülene koostöö.

Nende kolme tugevuse summa tagabki kaitse demokraatlikule maailmale. Praegu näeme, kuidas transatlantilised suhted Ühendriikide ja Euroopa vahel muutuvad järjest tugevamaks ning vahepealsed mõrad järjest leevenduvad.

Siin on ka oluline president Obama tõdemus, et julgeoleku tagamisel NATO-s ei ole uusi ja vanu liitlasi, on ainult liitlased.

Kuidas võivad areneda NATO-Vene suhted?

Dialog Venemaaga on vajalik ja kasulik kõigile osapooltele. NATO ja Venemaa peaksid olema ühtmoodi huvitatud tuumarelvastuse leviku piiramisest, see puudutab eelkõige Põhja-Korea ja Iraani juhtumeid. Loodetavasti lähenevad liitlaste ja Venemaa hoiakud Afganistani küsimuses, sest ka Venemaa juhid on kinnitanud oma soovi tõkestada äärmusluse levikut Kesk-Aasias.

Ent on põhimõte, millest NATO nagu ka Euroopa Liit ei saa taganeda: mitte kellelgi, ka Venemaal, ei ole vetoõigust kolmandate riikide üle, kaasa arvatud nende võimalik liitumine NATO ja Euroopa Liiduga.

Kui paljud suurriigid niimoodi arvavad?

Ma tsiteerisin praegu peaaegu sõna-sõnalt president Obamat ja mul pole põhjust arvata, et mõni liitlane teisiti arvaks.

Õöl vastu esmaspäeva ei pikendanud ÜRO Julgeolekunõukogu Venemaa vastuseisu tõttu oma vaatlusmissiooni Abhaasias ja Lõuna-Osseetias. Kas asjaolu, et teised Julgeolekunõukogu liikmed ei olnud nõus Venemaa ettepanekuga tunnustada kahte separaatpiirkonda iseseisva riigina näitab maailma enamuse veendumust, et Gruusia territoriaalse terviklikkuse üle ei ole praegu – pärast mullust augustisõda – võimalik mingeid läbirääkimisi pidada?

Jah, ja seda tõestab ka vaid paari riigi otsus tunnustada neid piirkondi iseseisvatena. Vastasel juhul me tunnustaksime, et 21. sajandi Euroopas saab piire muuta sõjalennukite, tankide ja suurtükkidega. See poleks Euroopa ega maailm, kus meie teiega tahaksime elada.

Venemaa korraldab alates 29. juunist armee suurõppused “Kaukaasia 2009”, mis toimuvad muuhulgas ka Lõuna-Osseetia ja Abhaasia territooriumil. Kuivõrd võib sellist

sammu hinnata järjekordse provokatsioonina poliitiliste sisevastuoludega kimpus oleva Gruusia vastu?

Kui tundlikul territooriumil korraldatakse ulatuslikke sõjaväeõppusi, muudab see mõistagi ettevaatlikuks. Pole kahtlust, et neid õppusi jälgitakse mitmel pool väga hoolikalt.

Gruusial aga tuleb keskenduda tulevikule – demokraatlikele ja turumajanduslikele reformidele, mis muudaksid Gruusia paremaks, sisemiselt stabiilseks ja majanduslikult edukaks. See kõik nõuab demokraatia austamist ja kannatlikkust nii poliitikutelt kui meelevaldajatelt.